

Pesten

Een onderwerp wat naar mijn idee als aandachtspunt steeds opnieuw naar voren gebracht moet worden, zowel thuis, bij de verschillende geledingen binnen de scholen alsook in de politiek.

Dit omdat uit onderzoek gebleken is dat pesten een enorme impact op mensen heeft; mensen die bijv. op de basisschool gepest kunnen daar soms hun levenlang last van hebben, met alle maatschappelijke gevolgen van dien.

Denkt u daarbij aan:

- een laag gevoel van eigenwaarde, onzekerheid/ faalangst,
- relatieproblemen,
- wantrouwen naar mensen, altijd op je hoede zijn,
- Zelfs zijn er verhalen bekend van mensen die later geen kinderen durfden te krijgen uit angst dat die hetzelfde mee zouden maken

Hoewel steeds meer naar voren komt dat vele mensen op het werk ook met pesten te maken hebben, willen we het vandaag vooral hebben over pesten bij kinderen

In 1994 is er in Nederland een onderzoek gedaan naar pesten op scholen, helaas heeft dit onderzoek nog geen vervolg gehad zodat wij niet weten of het pesten sindsdien is toe of afgenomen. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat $\pm$ 385.000 leerlingen in basis- en voortgezetonderwijs zeggen in meer of mindere mate slachtoffer te zijn van pesten.

8 % van de leerlingen uit BO gaven aan minstens 1 x per week gepest te worden:

Dat is 2 leerlingen per klas

In het VO is dit 2%: dat is 1 op de 50 leerlingen

Maar wat verstaan we nu eigenlijk onder pesten

Op de schoolpleinen worden verschillende spelletjes gespeeld tussen de leerlingen zoals

- blikjes voetbal; ieder heeft een blikje wordt je blikje met de bal omvergegooid dan mogen alle deelnemers jou een schop-klap o.i.d. verkopen
- een ander bekend spelletje is de beukbak. ; kinderen trekken op het schoolplein onzichtbare lijnen, dat noemen ze de beukbak, en iedereen die daar in komt wordt d.m.v. schoppen of slaan uit de bak gebeukt.

Is dit nu pesten?

We spreken dit spelletje toch zelf af met elkaar?

U kunt zich voorstellen dat dit soort spelletjes wel gemakkelijk kunnen leiden naar pestachtig gedrag, zeker als afgesproken wordt dat we vooral het blikje van Jantje omschoppen of dat de lijnen net even anders liggen, maar dat vertellen we niet aan Marieke.

We zeggen wel eens plagen mag, en is misschien zelfs wel een goede manier om met conflicten te leren omgaan, maar pesten mag niet. Maar wat is nu het verschil?

Pesten

*er is sprake van een machtsongelijkheid
is sprake van winnaars en verliezers
zit een zekere regelmaat in
zit verkeerde bedoeling achter
rollen liggen vast
slachtoffer voelt zich ongelukkig, bang*

Plagen

*hier is een machtsongelijkheid
dus geen winnaars en verliezers
gebeurt vaak spontaan en incidenteel
is grappig bedoelt
rollen zijn steeds afgewisseld*

Wat voor vormen van pesten kom je zoal tegen:

1. Geestelijk pesten: denk aan bijv. negeren, buitensluiten, briefjes, minachtende blikken. Iemand niet bij zijn naam maar altijd met bijnaam noemen.
uit het onderzoek kwam naar voren dat dit als ZEER vernederend werd ervaren.

2. Fysiek pesten: schoppen, slaan, vernielen van spullen enz.

3. Digitaal pesten: via de telefoon, internet.

Er zit een bepaalde afstand tussen pester en slachtoffer.

Het geniepige hiervan is dat je soms niet weet wie de dader is, de dader geeft zich bijv. uit voor een ander

Als je over pesten spreekt heb je te maken met 3 partijen;

- 1) het slachtoffer (s)
- 2) de dader of daders
- 3) de omstanders

Slachtoffer

U zult misschien denken als ik nu maar weet op wat voor gronden een slachtoffer gekozen wordt, dan kan ik misschien iets doen/laten zodat mijn/ons kind die kans niet loopt.

Nu helaas er is vaak geen pijn op te trekken wie de daders kiezen als slachtoffer.

Natuurlijk lopen kinderen die ANDERS zijn dan de gemiddelde leerling in die specifieke omgeving meer kans om op te vallen en dus om als slachtoffer gekozen te worden.

Maar vergis u zich niet dat kan van alles zijn:

Uiterlijke zaken: klein of juist lang -dik of juist dun - pukkels - beugel, bril enz.

Geloof: een kind dat tot een bepaalde geloofsgemeenschap behoort of niet

Kind dat heel gemakkelijk leert of juist niet

Kind (m.n. bij jongens) dat slecht is in sport

Kleding, (juiste merken)

Waar het op neer komt is dat je ANDERS bent dan de norm die de groep vastlegt.!

Maar soms is het zelfs niet duidelijk wat die norm is, ook binnen de groep niet.

Dat is dus heel lastig want dat betekent dat IEDER kind gepest zou kunnen worden ook dat kind van u.

In de meeste gevallen zijn de kinderen die gepest worden gevoelige zachte kinderen. die minder of helemaal niet weerbaar willen of kunnen zijn. Deze eigenschappen worden feilloos door pester(s) opgemerkt.

Wat kunnen signalen zijn dat uw kind gepest wordt:

- wil niet naar school
- vertelt niets over school
- neemt geen vriendjes/vriendinnetjes mee (vb. *Lies, Katinka bij de deur*)
- wil verjaardag niet vieren
- wil niet buiten spelen
- wil bepaald kleding niet of juist wel aan (*wat doet u!*)
- hoofdpijn, buikpijn
- blauwe plekken enz.
- wil geld of snoep mee naar school (*afpersing?*)
- lichamelijke ontwikkeling m.n. op VO (wel/geen borsten, baard in de keel enz.)

Waarom vertelt uw kind niet gewoon dat het gepest wordt:
Mogelijke redenen zijn:

- 1) zij schamen zich ervoor dat zij gepest worden
Willen de ouders niet teleurstellen. (bijna alle slachtoffers gaven dit aan!)
- 2) zij zijn bang dat het erger wordt (vaak vertellen P ook: als je het aan iemand zegt dan...)
- 3) angst voor de gevolgen als ouders en leerkrachten het weten
Wat zullen ze gaan doen? !
- 4) nu weten ze waar ze aan toe zijn straks gaat het nog stiekemer
- 5) gaan ervan uit dat het normaal is (al van jongs af aan gewend)
- 6) Denken dat ze het zelf hebben uitgelokt/verdient.
- 7) bang om niet geloofd te worden.
- 8) leraren kunnen, zonder dat ze het zelf door hebben, sterke voorkeuren hebben voor bepaalde kinderen, als dit nu ook nog degene is waardoor je gepest wordt.

Pester

Uit een onderzoek dat gehouden is in Noorwegen bleek:
dat 1 op de 10 kinderen tussen 4 - 18 jaar een pester is!

Als ik u nu vraag (ik zal het niet doen), wie van u heeft een kind dat pest, zullen er naar alle waarschijnlijkheid niet veel handen omhoog gaan.

Dat u dat niet doet kan komen omdat u zich echt niet voor kan stellen dat UW kind zoiets doet, tot zoiets in staat is.

Een veel gehoorde uitspraak van ouders is dan ook: "Zoiets doet mijn kind niet."

Daarnaast schaamt u zich wellicht voor dit gedrag van uw kind.

Hoe en waarom wordt een kind een pester?

1) Thuis situatie:

Uit hetzelfde onderzoek bleek dat bepaalde kinderen een veel grotere kans lopen om pester te worden en wel hen bij wie:

- Thuis fysieke straffen worden uitgedeeld,
- waar thuis geen/ te weinig echte aandacht is (emotionele verwaarlozing)
(ouders teveel met eigen besognes bezig)
- waar kinderen niet gecorrigeerd worden als ze agressief zijn

- 2) **zelf slachtoffer geweest**
uit zelfbehoud zorgen dat iemand anders de klos/ de zondebok is
- 3) **Stoer doen**
Indruk willen maken op anderen (vaak ook uit onzekerheid)
- 4) **weinig sociale vaardigheden**, weet niet hoe je normaal met iemand omgaat
- 5) **voorbeeld gedrag van ouders:**
Hoe gaan zij om met anderen, sluiten ze mensen buiten
Hoe spreken zij over anderen(op een minderwaardige manier?)
Hoe bemoeien zij zich met de vriendjes en vriendinnetjes van hun kinderen,
Denkt u eens aan wel/niet uitnodigen van dat ene kind uit de klas bij partijtjes.
- 6) **ook leraren kunnen met hun cynisme een onveilig klimaat in de klas scheppen.**
- 7) **psychische problemen bij kinderen.** (scheiding, geldnood, mishandeling binnen het gezin)
- 8) **mogelijke psychiatrische problemen,**
Ook voedselallergie wordt door sommige deskundige als oorzaak gezien

Interessant is ook de vraag hoe de pesters over zichzelf denken.

Hebben ze spijt?

Vaak hebben de pesters gemiddeld genomen een positief zelfbeeld.

Ze hebben heel vaak niet door dat wat ze doen slecht/fout is.

Ook komt het voor dat de pester de ander echt als minderwaardig ziet.

De meelopers/rest van de klas

U vraagt zich natuurlijk ook af waarom doen die omstanders niks, want uit verschillende testen met kinderen komt naar voren dat een hele grote groep vaak weet dat er in zijn/haar klas gepest wordt, toch doet deze groep niets.

In de psychologie kent men een aantal mechanismen:

A: het zondebokfenomeen

Als je om wat voor reden gefrustreerd bent geraakt, en je kan niets aan de bron van die frustratie doen, zoek je een ander slachtoffer.

We hebben kennelijk af en toe een zondebok nodig, maar hiermee praat je dit gedrag natuurlijk niet goed. Nu we dit weten kunnen we extra alert zijn en elkaar corrigeren.

Overigens komt dit fenomeen zowel bij mens als dier voor.

B: de samenzwering om te zwijgen

Dit is een ander fenomeen, het is een soort ongeschreven wet dat je een ander **niet verraad**, je moet **niet klikken**. Ook zie je in gezinnen waar bijv. mishandelingen plaats vinden dat de andere gezinsleden hierover met niemand spreken: je hangt de vuile was immers niet buiten.

In deze situaties moet duidelijk gemaakt worden dat dit niets meer met klikken te maken heeft en dat je als omstander ook een bepaalde verantwoordelijkheid draagt.

Het is je plicht om aan deze misstanden wat te doen en je kunt niet zomaar even de andere kant op kijken

C: Omstanderdilemma

U kent de verhalen zeker: Iemand wordt op klaarlichte dag op straat in elkaar geslagen en dat terwijl er allerlei mensen in de buurt zijn

Niemand voelt zich persoonlijk aangesproken om wat te doen.

Vaak wordt geadviseerd om in zo'n situatie een van de omstanders aan te wijzen en deze persoonlijk te vragen u te helpen.

D: Schuld geven aan het slachtoffer

Ook dat fenomeen is u zeker bekend: u leest in de krant dat: Meisje 20 jaar, fietst 's nachts om 2.00 uur door het Kralingse Bos is verkracht na een avondje stappen.

Het eerste wat bij veel mensen naar boven komt is: Ja welk meisje fietst nu 's nachts alleen door het bos naar huis.

Een beetje de gedachte: eigen schuld dikke bult.

Ook bij het fenomeen pesten speelt dit mechanisme een rol, onbewust wordt er toch gedacht: ze zal het er ook wel zelf naar gemaakt hebben.

Buiten deze mechanismen kunnen er nog andere redenen zijn waarom de omstanders niets aan bestaande situatie te doen, of erger zelfs mee gaan pesten.

Je hebt te maken met verschillende groepen van omstanders:

- 1) de groep die bang is zelf slachtoffer te worden en actief gaat mee pesten.
- 2) de groep die ook mee pest maar niet zozeer uit angst maar uit berekening, ze maken zo een goede beurt bij de pester.
- 3) de groep die niet pest maar ook niet opkomt voor het slachtoffer. De meeste leerlingen uit deze groep voelt zich vaak erg schuldig over het feit dat ze geen stelling hebben genomen tegen het geweld of machtsmisbruik van de pester.
- 4) een zeer kleine groep, die hoewel het onmogelijk lijkt, echt niets in de gaten heeft. Dit omdat deze groep vaak zeer intens met iets anders bezig is.